

litin kunta

Viite: Lausuntopyyntö 21.2.2025

Asia: Anhavan tuulivoimaosayleiskaava, Luonnos, liiti

Kaavoitettava tuulivoima-alue sijaitsee litin Kausalan keskuksesta n. 3,7 km itään ensimmäisen Salpausselän pohjoispuolella. Alue sijaitsee Urajärven kaakkoispuolella ja suurimmaksi osaksi Valtatie 12 pohjoispuolella. Kaavarajaus ulottuu Urajärven rantaan asti. Suunnittelualan rajausta tarkentuu suunnittelutyön edetessä. Suunnittelualan pinta-ala on n. 880 ha. Alueelle suunnitellaan enintään viittä yksikköteholtaan 7 - 8 MW:n suuruista tuulivoimalaa, joiden suunniteltu pyyhkäisykorkeus on enintään 262 metriä. Tuulivoimapuiston kokonaisteho tulee olemaan arviolta noin 35-40 MW. Hankkeen ja laadittavan kaavan tavoitteena on lisätä uusiutuvaa ja hiilineutraalia sähköntuotantoa, tukeutua olemassa oleviin sähkönsiirtoverkostoihin ja yhteensovittaa kaavan tavoitteet ympäristön ja sijoituspaikan olosuhteisiin.

Pyydettyä lausuntonaan Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää 10.2.2025 päivätyistä luonnosvaiheen kaava-aineistosta seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnitelma-alueen muinaisjäännökset selvitetty osana kaavahanketta vuonna 2023 (*Bakhia, A. & Kuljukka, T. 2023. Liiti, Anhava. Tuulivoimapuiston hankealueen ja sähkönsiirtolinjojen arkeologinen inventointi 2023. Mikroliti Oy*), mitä myös museo edellytti osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antamassaan lausunnossa. Inventoinnissa alueelta löytyi neljä uutta kiinteää muinaisjäännöstä ja yksi uusi muu kulttuuriperintökohde aiemman kymmenen entuudestaan tunnetun kohteen lisäksi. Museo on arvioinut raportin ja todennut sen riittäväksi selvitykseksi. Tiedot alueen muinaisjäännöksistä ovat ajan tasalla.

Luonnosvaiheen osayleiskaava-alueelta tunnetaan viisi kiinteää muinaisjäännöstä (historiallisen ajan tervahautoja) ja yksi muu kulttuuriperintökohde (historiallisen ajan vesimylly), jotka on huomioitu tuulivoimaloiden, sähköaseman, akkuvaraston, sähkönsiirron ja huoltoteiden sijoittelussa. Suojellut kohteet on merkitty kaavakartalle oikeaoppisesti, kaavamääräykset vastaavat Museoviraston ohjeistusta ja kaavaselostuksessa kohteet on esitelty indeksinumeroinnin mukaisesti. Ainoastaan kaavamääräystä ja kaavaselostuksen luetteloa arkeologisista kohteista on syytä tarkentaa lisäämällä uusille kohteille niiden muinaisjäännösrekisterin numerot. Museo myös muistuttaa kaavoittajaa ja selvityksen tehnyttä konsulttia siitä, että muinaisjäännösinventointien raportit on Museoviraston ohjeistuksen mukaisesti toimitettava heti niiden valmistuttua alueelliselle vastuumuseolle, joka

viranomaistyötä tekevänä tahona arvioi suoritettujen selvitysten riittävyyden. Näin mahdollistetaan maankäyttöhankkeiden sujuva eteneminen. Anhavan osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi suoritettiin kesällä 2023, mutta museo sai raportin arvioitavaksi vasta maaliskuussa 2025 ja tällöinkin vasta museon omasta pyynnöstä.

Muilta osin museolla ei ole kaavahankkeesta huomautettavaa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Rakennettu kulttuuriperintö ja maisema

Osayleiskaava-alue on suurimmaksi osaksi rakentamatonta metsätaloussikäytössä olevaa kumpuilevaa kangasmetsää ja ojitettua suota, mutta monin tavoin ihmisen muokkaamaa. Lähimmät yksittäiset vakituisesti asutut kiinteistöt sekä vapaa-ajan kiinteistöt sijaitsevat vähintään kilometrin etäisyydellä lähimmistä tuulivoimaloista.

Alue on merkitty Kymenlaakson vaihemaakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueeksi merkinnällä tv-1. Osalla kaava-alueetta on voimassa 2012 hyväksytty Kausalan-Kirkonkylän osayleiskaava ja hankealueen koillispuolella pieneltä osin Pyhäjärven-Leininselän-Urajärven vesistöalueen osayleiskaava vuodelta 2000. Hankealueen pääasiallinen maankäyttömuoto on metsätalous (Mu-1 ja M) sekä eteläosassa erityislaue merkinnällä E-1.

Museo on OAS-vaiheeseen antamassaan lausunnossa todennut, että suunnittelualueelle ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita tai kulttuuriympäristöjä. Sen sijaan alueen läheisyyteen näitä sijoittuu useita. Voimaloiden suuren korkeuden takia niiden merkittävin vaikutus kulttuuriympäristöön perustuu näkyvyyteen erittäin laajalla alueella, ja tämän takia museo on edellyttänyt maisemaselvityksen laatimisen, valokuvasovitteisia havainnekuvia sekä näkymäalueanalyysin. Kaavaselostukseen tuli kuvata vaikutukset erityisesti valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja arvokkaisiin maisema-alueisiin kulttuuriympäristöön hankealueella, sen välittömässä lähimaisemassa, lähialueella sekä kaukoalueella. Pääpainon tuli olla kaikkein arvokkaimmiksi arvioiduilla ja toisaalta lähimpänä hankealuetta sijaitsevilla alueilla. Lisäksi kaava-alueen sijaitessa lähellä Kymenlaakson maakuntarajaa, tuli Kymenlaakson museon näkemykset huomioida hankkeessa siltä osin kuin vaikutukset ulottuvat sen toimialueelle.

Kaavatyön yhteydessä on laadittu kaavaselostuksen liitteeksi maisemaselvitys sekä havainnekuvat (15 kpl) ja näkymäalueanalyysi (WSP Finland Oy). Selvityksessä on tunnistettu suunnittelualueen läheisyydessä sijaitsevat valtakunnalliset ja maakunnalliset arvokohteet ja -alueet. Myös paikallisesti arvokkaat kohteet on lueteltu. Joidenkin kohteiden osalta on nimissä ja sijoittelussa on epätarkkuutta.

Esimerkiksi maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi ympäristöksi esitetty Tillolan taistelualue on muinaisjäännösalue. Monet selvityksessä luetellut yksittäiset kohteet ovat maakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen avainkohteita kuten esimerkiksi Kausalassa sijaitseva Ravilinna. Luetteloa ja kohteita tulee tarkistaa ja selvittää. Iitin rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet löytyvät Päijät-Hämeen liiton sivuilta: [MARY2_aluekortti_litti.pdf](#) Havainnekuvia on runsaasti, 15 kpl, mutta niiden osalta puuttuu perustelu, miten kuvauspisteet on valikoituneet. Mikäli kuvat on otettu paikoista, missä alueen arvot ovat erityisesti näkyvillä, tulee tämä ilmetä kaavaselostuksessa.

Maisemavaikutusten arvioinnissa on keskitytty erityisesti asutukseen sekä maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteisiin kohdistuviin vaikutuksiin. Tarkasteltavia kulttuuriympäristön arvokohteita ovat vaikutusalueella sijaitsevat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt. Selostukseen on kuvattu vaikutuksia välittömällä vaikutusalueella (0-2 km), lähivaikutusalueella (2-5 km), ulommalla vaikutusalueella (5-10 km), kaukovaikutusalueella (10-20 km) sekä teoreettisella maksiminäkyvyysalueella (20-35 km). Selvityksen mukaan maisemavaikutukset ovat suurimmat 2-10 km laajuisella alueella. Etenkin avoimilla maisema-alueilla voimat muodostavat hallitsevan elementin maisemassa. Etäisyyden kasvaessa vaikutukset vähenevät.

Lähimpänä kaava-aluetta sijaitsevat valtakunnallisesti arvokas maisema-alue *Kymijokilaakson kulttuurimaisema* (VAMA 2021) sekä rakennetun kulttuuriympäristön arvokohde *Iitin kirkonkylä* (RKY 2009), joka on myös maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö (*Iitin kirkonkylä ja radansuu*) ja maisema-alue yhdessä *Lyöttälän* kanssa (MaMa 2024). Kaikki edellä mainitut kohteet sijaitsevat n. 4 km etäisyydellä lähimmästä tuulivoimalasta. Selvityksen mukaan näillä alueilla tuulivoimalat voivat olla maisemakuvaa hallitsevia, sekä aiheuttaa muutoksia maiseman luonteeseen avointen peltöjen ja vesistöjen äärellä. Välittömällä vaikutusalueella puuston poisto ja teiden rakentaminen aiheuttaa myös maisemavaikutuksia. Haitallisten vaikutusten osalta ei ole esitetty maisemaan kohdistuvien vaikutusten lieventämistoimenpiteitä. Museo esittää, että näitä avattaisiin kaavaselostuksessa myös maiseman osalta.

Museo katsoo, että toteutuessaan voimalapuistolla olisi vaikutuksia lähialueella sijaitsevien arvokkaaksi inventoitujen alueiden arvoihin. Vaikka voimaloita onkin maltillinen määrä, on muutos varsin suuri ja vaikutus ainakin paikoin merkittävä, sillä voimalat muuttavat maalaismaisemasta teknologisemman. Tuulivoimapuiston sijoittamista tulisi punnita kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon koko hankkeen vaikutusten olennaisuus sekä arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja maisemien arvot. Vaikutusten arviointia ja kuvausta tulee täsmentää esittämällä selkeämmin todettujen

arvoalueiden erityiset ominaispiirteet ja arvot ja se, missä määrin hankkeen toteuttaminen vaikuttaa juuri näihin arvoihin.

Museo ottaa hankkeeseen tarkemmin kantaa YVA-selostukseen annettavan lausunnon myötä.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö Liisa Koskelainen

arkeologi Esko Tikkala

rakennustutkija Satu Taivaskallio

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen ELY-keskus